

WYBITNE POSTACIE KROŚNIĘSKICH KAPUCYNÓW

Przedstawienie tak sformułowanego tematu, jak w powyższym tytule, nie jest bynajmniej łatwe i to nie dlatego, by historyk narzekał w tym wypadku na ubóstwo czy wręcz brak źródeł, te bowiem do dziejów klasztoru kapucynów w Krośnie zachowały się w obfitości, choć – rzecz jasna – nie wszystkie¹. Problem leży raczej w tym, kogo i według jakich kryteriów uznać za zakonnika wybitnego. Złapał się w tę pułapkę nawet tak wytrawny historyk, jak o. Kornel (Jan Ludwik) Gadacz, autor pomnikowego dzieła *Słownik polskich kapucynów*², który zdeklarował we wstępie do tej ciągle niezastąpionej publikacji, że zamieszcza w niej wybitniejszych i bardziej zasłużonych kapucynów polskich lub z Polską związanych i spróbował nawet bliżej określić kryteria klasyfikacyjne, którego zakonnika należy uznać za wybitniejszego³, a jednak praca jego budzi zastrzeżenia właśnie co do

---

¹ Wyszczególnia je K. G a d a c z, *Inwentarz Archiwum Prowincji Krakowskiej Zakonu OO. Kapucynów*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2:1961, s. 53-165 oraz tenże, *Katalog rękopisów bibliotecznych Prowincji Krakowskiej Zakonu OO. Kapucynów 1600-1900*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 7:1963, s. 95-272. Nie doczekał się natomiast klasztor kapucynów w Krośnie naukowo opracowanej i opublikowanej drukiem monografii. Artykuł ks. W. S a r n y, *Kościół i klasztor OO. Kapucynów w Krośnie*, „Dzwonek Trzeciego Zakonu”, 6:1890, s. 333-342 jest już przestarzały i nie oddaje aktualnego stanu wiedzy. Jakimś krokiem w tym kierunku jest praca M. C z u b y, *Kościół i klasztor OO. Kapucynów w Krośnie*, Krosno 1996, wymagałaby jednak rozszerzenia i pogłębienia źródłowego, by mogła stać się rzetelną monografią historyczną klasztoru. Podstawowe dane historyczne o klasztorze podaje J. M a r e c k i, *Dzieje Zakonu Kapucynów w okresie II Rzeczypospolitej*, Kraków 2000, s. 144-145, 172, 196-197. Inne opracowania dotyczące dziejów miasta, choć wzmiankują o klasztorze, nie zajmują się nim jednak jako głównym tematem.

² J. L. G a d a c z, *Słownik polskich kapucynów*, t. 1-2, Wrocław 1985-1986.

³ Tamże, t. 1, s. 69-71.

doboru postaci. Z konieczności zatem każdy wybór „wybitniejszych” zakonników będzie subiektywnym wyborem autora podejmującego się przygotować takie opracowanie.

W artykule niniejszym prezentowane sylwetki zakonników ujmemy w trzech grupach: przełożeni, kapłani, bracia. Dla jasności musimy dodać, że w tradycji Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów przełożonymi zostawali na ogół kapłani, wyodrębniamy ich jednak w osobną grupę, kierowanie bowiem wspólnotą zakonną z natury rzeczy pozwalało im zapisać się na innych polach, niż pozostałym kapłanom zakonnym. Pod uwagę bierzemy tych zakonników, których możemy uznać za wybitniejszych w okresie ich pobytu w klasztorze w Krośnie; nie uwzględniamy tych, którzy pochodzili z Krosna lub okolicy, działali natomiast w innych klasztorach. Tych, którzy przez pewien czas należeli do klasztoru w Krośnie, zasłużyli się jednak w czasie przynależności do innych klasztorów, uwzględniamy o tyle, o ile ich działalność w innych miejscach powiązana była z wcześniejszą lub późniejszą działalnością w Krośnie. Wyjaśnić tu musimy, że w Zakonie Braci Mniejszych Kapucynów przynależność do określonego klasztoru nie jest czymś stałym, lecz zmienia się w ciągu życia zakonnika, który w myśl decyzji wyższego przełożonego (prowincjała, rzadziej generała) bywa przenoszony z klasztoru do klasztoru według jawiących się potrzeb zakonu czy Kościoła. Wreszcie jeszcze jedno zastrzeżenie: mowa będzie tylko o zakonnikach zmarłych; żyjących nie uwzględniamy dlatego, że trudno byłoby ich już w tej chwili oceniać, czy zasługują na miano wybitniejszych, czy też nie, skoro mogą (przynajmniej teoretycznie) sporo jeszcze dokonać i zapisać się nowymi osiągnięciami.

1. Przełożeni

Od 1754 r. klasztorem kapucynów w Krośnie kierowało 55 przełożonych, w tym 48 z formalnym tytułem gwardiana; niektórzy funkcję przełożonego pełnili w Krośnie kilkakrotnie⁴. W tym miejscu znów

---

⁴ Wykaz od 1754 do 1982 r. zob. J. L. G a d a c z, *Słownik*, t. 1, Wrocław 1985, s. 168-169. Imiona ich (nie nazwiska, bo tych kapucyni nie używali w praktyce zakonnej) rejestruje również kronika klasztorna (Archiwum Krakowskiej Prowincji Kapucynów w Krakowie, dalej cyt. ArKapKr, sygn. AKKr 15-18 – poszczególne tomy) oraz *Schematismus ecclesiarum et universi cleri Dioecesis Premislensis* – coroczny urzędowy wykaz duchowieństwa diec. przemyskiej (w poszczególnych latach tytuł mógł

konieczne jest wyjaśnienie realiów zakonnych: przełożony klasztoru nieufornowanego (będącego w stadium organizacji) nosił tytuł „prezes”, „prezydent” lub po prostu „przełożony”. Przełożony klasztoru uformowanego, czyli już w pełni zorganizowanego i spełniającego wszystkie wymogi do prowadzenia regularnego życia zakonnego, miał tytuł „gwardian”.

Klasztor w Krośnie uzyskał prawa klasztoru uformowanego w 1779 r. Gwardianem został wówczas mianowany **o. Innocenty Barth**, który pełnił już obowiązki przełożonego w Krośnie w l. 1775-1778⁵. Zakonnik ten, urodzony w 1735 r. w Bilce k. Pragi, z pochodzenia Czech, do zakonu wstąpił w 1755 r. W Krośnie spędził większą część życia zakonnego, bo aż 43 lata (1766-1809)⁶. Znał się na sztuce budowlanej i już w 1769 r. (a może w 1766 r.) został wyznaczony jako odpowiedzialny za prowadzenie budowy klasztoru. Opracował plany architektoniczne kościoła i klasztoru, a następnie nadzorował prowadzenie prac budowlanych. Z nałożonego zadania wywiązał się znakomicie, choć budowa posuwała się powoli, głównie z powodu przeszkód zewnętrznych, jakimi były brak funduszków, przemarsze wojsk, rozbiory Polski i zmiana sytuacji politycznej w Europie (wojny napoleońskie, przesunięcia granic). W rezultacie wznoszenie kościoła trwało od 1771 r. (początek budowy) do 1811 r. (konsekracja świątyni)⁷. Determinacja Bartha i jego szczególnie talent wykonywania rzeczy „niemożliwych” sprawiły, że kapucyni nie zrezygnowali z prowadzenia budowy klasztoru, choć były takie zamiary; nie doszło także do kasaty klasztoru w l. 1786-1787, już postanowionej przez władze austriackie⁸. Funkcję gwardiana klasztoru w Krośnie o. Innocenty pełnił do śmierci 25 IV 1809⁹.

O ile budowa klasztoru była dziełem o. Innocentego Bartha, to wyposażenie kościoła w szaty liturgiczne, a klasztoru w sprzęty codzien-

---

być nieco modyfikowany; dalej cyt. *Schem. Przem.* z podaniem roku. Do 1939 r. wykaz taki ukazywał się co roku, w czasie II wojny światowej nie był publikowany, po II wojnie światowej wskutek przeszkód ze strony cenzury komunistycznej ukazywał się sporadycznie). Ponieważ Krosno w ciągu dziejów nie zmieniało swej przynależności diecezjalnej, ułatwia to rejestrowanie stanu personalnego klasztoru kapucynów.

⁵ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 168.

⁶ Tamże, s. 271.

⁷ ArKapKr, sygn. AKKr 15, k. 5v-15, 31-33.

⁸ Tamże, k. 22.

⁹ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 168, 215.

nego użytku jest zasługą gwardiana **o. Kryspina Wróblewskiego**. Urodzony w 1808 r. w Kutkorzu, do kapucynów wstąpił w 1823 r., a święcenia kapłańskie przyjął w 1833 r., zmarł 11 XI 1858 w klasztorze w Olesku. Klasztorem w Krośnie kierował w l. 1840-1843¹⁰, czyli tylko jedną kadencję, co nie wydaje się długim okresem, jednak bez reszty zaangażował się w sprawienie koniecznego wyposażenia. W szczególności jego staraniem nabyto nowy dzwon kościelny, liczne szaty liturgiczne, dywany do kościoła, sprzęty gospodarskie niezbędne przy kweście lub pracy w ogrodzie, wreszcie jednolicie umeblowano cele klasztorne. Gwardian zadbał o odnowienie bramy podwórzowej i murów otaczających ogród, odbudował stajnię i stodoły. Dał się poznać jako troskliwy i sumienny gospodarz¹¹.

Barwną postacią, utrwaloną we wspomnieniach szlachty galicyjskiej, był **o. Leopold Szczepanowski**, urodzony w 1768 r. w Ożydowie (lwowskie), do zakonu przyjęty w 1788 r., a w 1800 r. wyświęcony na kapłana. Przed wstąpieniem do zakonu był kawalerzystą w wojsku polskim i umiłowanie koni pozostało mu do końca życia: podobno będąc już po sześćdziesiątym roku życia uczył kawalerzystów napoleońskich, jak dosiadać narowistego konia, co mu się udawało bez większych trudności. Z klasztorem w Krośnie był związany w l. 1800-1802, 1810-1816 i 1825-1828, przy czym obowiązek gwardiana pełnił w l. 1810-1816 i 1825-1828, a podczas drugiego gwardiaństwa łączył tę funkcję z funkcją prowincjała prowincji galicyjskiej. Łączenie tych funkcji było wprawdzie sprzeczne z prawodawstwem zakonnym, w zaistniałym wypadku było jednak koniecznością spowodowaną restrykcjami józefińskimi wymierzonymi przeciwko autonomii Kościoła katolickiego; jednym ze skutków tych restrykcji był liczebny spadek wspólnot zakonnych, w których nie wystarczyło zakonników do obsadzenia wszystkich obowiązków. Szczepanowski, aczkolwiek nie miał możliwości podjęcia bezpośredniej walki z józefińską polityką religijną, położył jednak nacisk na dobre przygotowanie teologiczne kapłanów zakonnych, licząc, że dzięki temu zdołają doprowadzić do stopniowego odrodzenia zakonu, tak pod względem personalnym jak i moralno-duszpasterskim. Zmarł w klasztorze w Kutkorzu 13 XII 1829¹².

---

¹⁰ Tamże, t. 2, s. 440.

¹¹ ArKapKr, sygn. AKKr 16, k. 4-8.

¹² J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 168; t. 2, s. 330-331.

Szczepanowski nie był jedynym prowincjałem Prowincji Galicyjskiej, rezydującym w klasztorze w Krośnie. Swoją rezydencję miał tu w l. 1861-1864, 1867-1870 i 1873-1876 prowincjałem **o. Józef Krzysik (Krzysikiewicz)**. Urodził się w 1800 r. w Woli Jasienickiej. Do zakonu wstąpił w 1821 r., a święcenia kapłańskie przyjął w 1830 r. W klasztorze w Krośnie pracował w l. 1834-1835, 1852-1861 jako gwardian, 1864-1867, 1870-1873 i 1876-1882. W Krośnie też zakończył życie 24 V 1882. Jako gwardian przyczynił się do rozbudowy klasztoru, powiększając go w l. 1853-1854 o jedno skrzydło, a kościół klasztorny ubogacił nowymi obrazami ołtarzowymi i nowymi ławkami, sprawił też nowe szaty liturgiczne. Jako prowincjałem zabiegał o przywrócenie dawnych zwyczajów zakonnych, co było szczególnie ważne po rozbiciu życia zakonnego przez józefińską politykę antykościelną, przyczynił się też do odrodzenia Trzeciego Zakonu Franciszkańskiego zarówno w Krośnie jak i w okolicy. Uzdolniony malarz-amator, pozostawił po sobie wiele obrazów. Próbował także sił na niwie pisarstwa religijnego, choć bez większych sukcesów¹³.

W połowie XIX w. gwardianami w Krośnie było wielu zakonników, którzy później zostawali prowincjałami Prowincji Galicyjskiej, bądź przychodzili na gwardianstwo krośnieńskie po skończeniu kadencji prowincjałskiej, by wspomnieć tytułem przykładu **o. Alfonsa Ziębowicza** (gwardian w Krośnie w l. 1849-1852 i 1861-1862, prowincjałem w l. 1870-1873), **o. Abła Mordzińskiego** (gwardian w Krośnie w l. 1843-1849 i 1862-1864, prowincjałem w l. 1849-1855 i 1864-1867), czy **o. Augustyna Watrasa** (gwardian w Krośnie w l. 1897-1900, 1903-1906 i 1912-1921, prowincjałem w l. 1906-1912)¹⁴. Świadczy to, że władzom zakonnym zależało, by gwardianami w Krośnie byli zakonnicy odpowiedzialni, wybijający się w życiu zakonnym i pracy duszpasterskiej. W l. 1933-1936, 1937-1939 i 1962-1964 gwardianem w Krośnie był **o. Kazimierz Niczyński**, urodzony w 1897 r. w Krakowie, przyjęty do zakonu w 1921 r., a wyświęcony na kapłana w 1926 r. Zakonnik bardzo zasłużony dla całej Prowincji Krakowskiej, w l. 1939-1947 jej pierwszy prowincjałem po odrodzeniu w 1939 r., człowiek wielkiej kultury, praco-

¹³ ArKapKr, sygn. AKKr 16, k. 94, 106-107, 137. [K. Fischer], *Wspomnienie pośmiertne. (Diecezja przemyska). Mowa na pogrzebie śp. p. o. J. Krzysikiewicza, kapucyna, miana w Krośnie 26 maja 1882*, „Wiadomości Kościelne”, 10:1882, nr 13 s. 97-100. J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 640-641.

¹⁴ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 137, 168-169; t. 2, s. 84-85, 399-400, 473-474.

witości i zdolności organizacyjnych. Zmarł w Krakowie 30 III 1979¹⁵. W czasie pobytu w Krośnie zadbał o uporządkowanie biblioteki klasztornej, wzbogacając ją o nowe nabytki, przeprowadził kapitalny remont klasztoru i zabudowań gospodarczych, przebudował niektóre pomieszczenia klasztorne na bardziej funkcjonalne, sprawił nowe obrazy i szaty liturgiczne dla kościoła klasztornego. Gorliwie krzewił Trzeci Zakon Franciszkański wśród mieszkańców Krosna i okolicy, udzielał się również jako kaznodzieja i konferencjonista, ceniony zwłaszcza przez siostry zakonne i inteligencję¹⁶.

Trudne dzieło odbudowy kościoła klasztoru po II wojnie światowej przypadło gwardianowi **o. Ambrożemu Mayerowi**, który kierował wspólnotą zakonną w l. 1942-1947. Urodzony w 1902 r. w Krakowie, wstąpił do kapucynów w 1917 r., a święcenia kapłańskie otrzymał w 1925 r. W klasztorze w Krośnie przebywał również w l. 1959-1961, ale wówczas już schorowany, nie pełnił żadnych funkcji i nie udzielał się zewnętrznie. Zmarł w Krośnie 27 XI 1961¹⁷. We wrześniu 1944 r. w czasie ofensywy wojsk radzieckich i obrony Niemców kościół i klasztor poniosły znaczne szkody wskutek ostrzału i bombardowania, m.in. uszkodzona została fasada kościoła, rozbity dach, wybite wszystkie okna; duże zniszczenia poniosły klasztorne budynki gospodarcze, zbudowane z niezbyt trwałego materiału. Odbudowę rozpoczęto w październiku 1944 r., przy okazji dokonując remontu znacznej części pomieszczeń klasztornych. Wzniesiono nowe, trwalsze budynki gospodarcze. Fundusze pozyskiwano z ofiar składanych przez wiernych, urządzono ponadto kilka kwest ulicznych i loterię fantową. Zasadnicze prace remontowe zakończono w 1946 r.¹⁸.

2. Kapłani

Liczebność wspólnoty klasztoru w Krośnie była zmienna w ciągu dziejów, zawsze jednak było kilku (niekiedy kilkunastu) kapłanów¹⁹. Wynikało to z potrzeb duszpasterskich klasztoru, którego członkowie posługiwali zarówno w kościele klasztornym jak i w innych kościołach

---

¹⁵ Tamże, t. 2, s. 102-103.

¹⁶ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 83, 103-104, 120.

¹⁷ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 169; t. 2, s. 55-56.

¹⁸ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 152-156.

¹⁹ *Schem. Przem.* 1842-1939, passim.

na zaproszenie tamtejszych proboszczów, głównie jako kaznodzieje, spowiednicy i celebransi nabożeństw.

W tradycji Krosna przechowała się pamięć o **o. Firminianie Kuzelu**, Czechu, urodzonym w 1734 r. w Litomyślu, a przyjętym do zakonu w 1753 r. Kuzel w szczególny sposób oddał się wychowaniu młodzieży, nauczając religii, zdolniejszych chłopców kierując do szkół i pozyskując fundusze na ich kształcenie, wreszcie mniej zamożnym, a zdradzającym powołanie do stanu duchownego dopomagając do ukończenia studiów teologicznych i przyjęcia święceń. Pozostawił po sobie pamięć zakonnika wzorowego i gorliwego, miłującego regułę zakonną i swoje powołanie. Zmarł w Krośnie 13 II 1791²⁰.

O. Feliks Mayerhofen, urodzony w 1759 r. w Brixen (Tyrol), a przyjęty do zakonu w 1776 r., nie zasłynął – co prawda – jako wybitny kaznodzieja czy spowiednik, a jednak warto o nim wspomnieć, gdyż jest przykładem spieszenia z posługą kapłańską do potrzebujących z narażeniem własnego życia. W klasztorze w Krośnie pracował od 1795 r. Dał się poznać jako gotów o każdej porze, by udać się do chorych z sakramentami i był w tym niezmordowany. Zaopatrując sakramentami w szpitalu w Krośnie żołnierzy chorych na tyfus, zaraził się i zmarł 25 II 1810²¹.

W l. 1880-1883 pracował w klasztorze w Krośnie **o. Leon Doliński**. Urodzony w Krakowie w 1833 r., wstąpił do kapucynów w 1852 r., a święcenia kapłańskie otrzymał w 1858 r. Był zakonnikiem Prowincji Polskiej Kapucynów, mającej swe klasztory w Królestwie Polskim, ale do Prowincji tej należał wówczas także klasztor w Krakowie, w którym Doliński przebywał od 1864 r. W wyniku powstania styczniowego klasztory w Królestwie Polskim zostały skasowane przez władze carskie, kasata jednak nie sięgnęła klasztoru w Krakowie położonego poza zaborem rosyjskim, dlatego generał zakonu w 1865 r. przyłączył klasztor w Krakowie i mieszkających tam zakonników do Prowincji Galicyjskiej²². W ten sposób o. Leon Doliński znalazł się

²⁰ ArKapKr, sygn. AKKr 15, k. 16-16v. J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 655.

²¹ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 29.

²² Od czasu rozbiorów Polski jedna dotychczas Polska Prowincja Kapucynów rozpadła się na trzy jednostki: Prowincję Polską, której klasztory leżały w Królestwie Polskim, Prowincję Galicyjską, której klasztory leżały w zaborze austriackim i Prowincję Ruską, której klasztory znajdowały się w zaborze rosyjskim na tzw. ziemiach zabranych (Wołyń, Podole). Na temat podziałów Prowincji zob.: R. P r e j s, *Kapucyni*,

w Prowincji Galicyjskiej. Do Krosna przybył jako zakonnik mający już ugruntowaną pozycję animatora Trzeciego Zakonu Franciszkańskiego, doskonałego kaznodziei oraz autora i redaktora publikacji krzewiących tercjarstwo. Na tych też polach duszpasterskich działał w czasie pobytu w Krośnie. Zmarł w Krakowie 13 VII 1890²³.

Zaraz po święceniach kapłańskich trafił do klasztoru w Krośnie **o. Benedykt Krawczyk**, urodzony w 1848 r. w Gorzycach k. Stalowej Woli, przyjęty do zakonu w 1869 r., a wyświęcony na kapłana w 1874 r. Pracował w Krośnie do 1879 r. Zdolny i gorliwy, już u początków swej kapłańskiej drogi dał się poznać jako dobry kaznodzieja, gromadzący wokół siebie młodzież męską i umiejętnie rozwijający jej życie religijne, ale świetnie zapowiadającą się przyszłość przerwała tragiczna śmierć młodego zakonnika – utonął w Bugu koło Milatyna 12 VIII 1890²⁴.

Również bezpośrednio po święceniach kapłańskich trafił do klasztoru w Krośnie w 1878 r. **o. Florian Janocha** i pracował tu do 1880 r. Urodził się w 1855 r. w Haczowie, wstąpił do zakonu w 1874 r., a święcenia kapłańskie otrzymał w 1878 r.²⁵ Mimo młodego wieku, przebywając w Krośnie dał się poznać jako gorliwy zakonnik, szczególnie oddany posłudze w konfesjonale, a także uzdolniony kaznodzieja, a choć główne swe sukcesy duszpasterskie i organizacyjne odniósł w następnych latach, jako zakonnik innych klasztorów, jednak gdy w 1880 r. opuszczał Krosno, przenosząc się do Sędziszowa, zostawił po sobie wśród ludzi szczery żal, że tak gorliwy kapłan opuszcza Krosno²⁶. Janocha zmarł w Krakowie 16 III 1921.

O. Konstanty Jaroń może być uznany za najwybitniejszego kaznodzieję klasztoru w Krośnie. Urodzony w 1873 r. w Głogowie Małopolskim, wstąpił do zakonu w 1890 r., a święcenia kapłańskie otrzymał w 1896 r. Należał do wspólnoty klasztoru krośnieńskiego

---

[w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 732-740 (tamże obszerna literatura dotycząca tego zagadnienia).

²³ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 382-383. J. D u c h n i e w s k i, *Doliński Leon*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 4, Lublin 1983, kol. 622.

²⁴ ArKapKr, sygn. AKKr 16, k. 118-121. J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 625.

²⁵ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 511-516. J. D u c h n i e w s k i, *Janocha Florian*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 978.

²⁶ ArKapKr, sygn. AKKr 16, k. 125.

w l. 1900-1903, 1909-1912 i 1924-1952. Zmarł w Krośnie 4 III 1952²⁷. Jaroń zasłynął jako znakomity rekolekcjonista i misjonarz ludowy, oddając się tej pracy z zapalem i znanstwem. Tylko w l. 1900-1939 przeprowadził 193 serie misji ludowych i 316 serii rekolekcji parafialnych. Łatwo więc zauważyć, że większa część posługi kaznodziej-skiej Jaronia przypadła na lata jego pobytu w klasztorze w Krośnie. O. Konstanty dał się też słyszeć na ambonach kościołów w Krośnie i okolicy (Blizne, Kombornia, Korczyna, Krościenko Wyżne, Tarnowiec, Zręcin), głównie z okazji odpustów parafialnych lub szczególnych uroczystości religijnych²⁸. Odznaczał się wysokim wzrostem i donośnym głosem, co u prostych ludzi zjednało mu przydomek „wielka misja”. Jest autorem kilku broszur o treści religijnej, powstałych w wyniku doświadczeń misjonarskich²⁹.

O. Konstantemu Jaroniowi nie ustępował na niwie kaznodziej-skiej **o. Honorat Jedliński**, zakonnik klasztoru w Krośnie w l. 1900-1901, 1931-1936 i 1949-1950. Urodzony w 1869 r. w Przemyślu, wstąpił do zakonu w 1891 r., a święcenia kapłańskie przyjął w 1895 r. W l. 1901-1906 był misjonarzem w środowiskach polonijnych w Brazylii. Zmarł 1 IX 1952 w Sędziszowie³⁰. W czasie pobytu w Krośnie o. Honorat wyjeżdżał z rekolekcjami, misjami parafialnymi i kazaniami odpustowymi w różne strony Polski, w okolicach Krosna głosił nauki m.in. w Bliznem, Bóbrce, Dukli, Haczowie, Jasienicy, Jedliczu, Korczynie, Łączkach Jagiellońskich, Odrzykoniu, Tarnowcu i Zręcinie. Były to najczęściej kazania odpustowe i prymicyjne oraz rekolekcje wielko-postne. Częstym tematem kazań o. Honorata głoszonych w kościele klasztornym w Krośnie były misje zagraniczne, o których – poznawszy je z autopsji – potrafił mówić barwnie i zajmująco, co zjednywało mu słuchaczy³¹.

²⁷ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 518-519. J. D u c h n i e w s k i, *Jaroń Konstanty*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 1042. J. M a r e c k i, *Dzieje Zakonu Kapucynów...*, s. 370-373 (zestawienie wszystkich serii misji i rekolekcji o. Konstantego Jaronia z l. 1919-1939).

²⁸ ArKapKr, sygn. AKKr 17, k. 3-4, 6, 9, 12, 158, 165.

²⁹ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 518-519.

³⁰ Tamże, t. 1, s. 528-530. Z. K o m o s i ń s k i, *Działalność oświatowa Honorata Jedlińskiego OFM Cap wśród Polonii brazylijskiej (1901-1906)*, „Studia Polonijne”, 49:1981, s. 229-246. J. D u c h n i e w s k i, *Jedliński Honorat*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 1137-1138.

³¹ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 20-92, 191-200.

Wytrwałym spowiednikiem, zarówno w kościele klasztorным jak i w okolicznych świątyniach parafialnych, był **o. Marcelli Surman**. Urodzony w 1892 r. w Sędziszowie, wstąpił do kapucynów w 1906 r., a święcenia kapłańskie przyjął w 1914 r. W klasztorze w Krośnie pracował w l. 1922-1927, będąc w l. 1924-1927 przełożonym klasztoru. W 1928 r. opuścił zakon, przechodząc w szeregi kleru diecezji chełmińskiej. Jako ksiądz diecezjalny zmarł w 1933 r. w Poznaniu³². Jego dokonania w Krośnie były ściśle duszpasterskie, dlatego zamieszczamy go w tym miejscu, a nie między wybitniejszymi przełożonymi. W czasie pobytu w Krośnie bowiem nie opuścił niemal żadnego odpustu, rekolekcji czy innych uroczystości kościelnych, by nie pospieszyć z posługą w konfesjonale, a zazwyczaj miał przy swym konfesjonale wielu penitentów, którzy doceniali szczególnie charyzmat spowiedniczy tego zakonnika. Spowiadał m.in. w Bliznem, Jasienicy, Jedliczu, Krościenku Wyżnem, Odrzykoniu, Rogach i Wrocance, a w Krośnie w kościele farnym i franciszkańskim. O jego oddaniu posłudze spowiednika świadczy, że w 1924 r. z powodu choroby lub wyjazdów z rekolekcjami innych zakonników sam wyjeżdżał do wszystkich okolicznych parafii w okresie Wielkiego Postu³³.

Do niez mordowanych spowiedników zaliczyć też trzeba **o. Felicjana Piskora**, który przebywał w krośnieńskim klasztorze kapucynów w l. 1925-1930, 1937-1938 i 1948-1958. Urodzony w 1886 r. w Nienadówce, wstąpił do zakonu w 1908 r., a święcenia kapłańskie otrzymał w 1914 r. Zmarł w Krośnie 17 V 1958³⁴. Tytułem przykładu podajmy, że w 1937 r. o. Felicjan wyjeżdżał z pomocą w spowiedzi trzydzieści razy, udając się na odpusty, spowiedź rekolekcyjną lub spowiedź młodzieży szkolnej, m.in. do Bliznego, Jedlicza, Komborni, Korczyny, Krościenka Wyżnego, Miejsca Piastowego, Odrzykonია i Wrocanki³⁵. Natomiast w czasie od sierpnia 1948 r. do lipca 1949 r. udawał się na spowiedź do Bliznego, Dukli, Komborni, Korczyny,

³² J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 169; t. 2, s. 324-325.

³³ ArKapKr, sygn. AKKr 17, k. 137, 141-142, 146-149, 151-152. J. Marecki, *Dzieje Zakonu Kapucynów...*, s. 380 zestawia wszystkie miejscowości, dokąd udawali się kapucyni klasztoru w Krośnie z posługą spowiedników w 1930 r., nie wyszczególnia jednakże konkretnych kapłanów udających się do tej pracy.

³⁴ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 180-181.

³⁵ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 99-112.

Krościenka Wyżnego, Odrzykonja, Polanki, Tarnowca i Ustrobniej; spowiadał również młodzież szkół krośnieńskich³⁶.

W l. 1931-1933 i 1953-1966 w klasztorze w Krośnie przebywał **o. Władysław Zajac**. Urodzony w Odrowążu k. Nowego Targu w 1889 r., wstąpił do kapucynów w 1909 r., a święcenia kapłańskie otrzymał w 1916 r. Zmarł w Krośnie 4 VI 1966³⁷. Dał się poznać jako człowiek wielkiej kultury, taktowny i cierpliwy, znakomity spowiednik i kierownik sumień. Choć w konfesjonale spędzał wiele czasu, jeśli jednak spojrzeć na jego zaangażowania przez pryzmat zapisów w kronice klasztornej, to trzeba stwierdzić, że nie było właściwie zajęcia kapłańskiego, któremu by się nie oddawał. Głosił rekolekcje parafialne i kazania odpustowe, spowiadał wiernych w kościele i siostry zakonne w ich kaplicach domowych, celebrował nabożeństwa w kościołach Krosna i w sąsiednich parafiach. Poszukiwany był jako spowiednik przez kapłanów i młodzież szkolną³⁸. Może być uznany za wzór kapłana dyspozycyjnego i zawsze gotowego do posługi duszpasterskiej.

3. Bracia

W stosunku do liczby kapłanów w klasztorze w Krośnie liczba braci była mniejsza: zazwyczaj bywało ich czterech-sześciu, choć zdarzało się, że było ich tylko dwóch³⁹. Były jednakże lata, kiedy liczba braci przewyższała liczbę kapłanów⁴⁰. Według myśli św. Franciszka bracia niekapłani są pełnoprawnymi członkami wspólnoty zakonnej, która w duchowości franciszkańskiej nie jest związkiem księży, lecz prawdziwą rodziną, skupiającą w swych szeregach zarówno kapłanów jak i tych, którzy nie mają święceń.

Źródła historyczne niewiele danych przekazały nam o **br. Klaudiuszu Sikorskim**, który w l. 1762-1804 pełnił w klasztorze w Krośnie obowiązki kucharza i kwestarza, a jednak możemy uznać go za zakonnika wybitniejszego. Sikorski urodził się w 1731 r. w Warszawie, do zako-

³⁶ Tamże, k. 183-199.

³⁷ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 454-455.

³⁸ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 19-43, 227-294.

³⁹ ArKapKr, sygn. AKKr 15, k. 7 (w 1772 r. 8 kapłanów, 1 diakon, 4 braci); k. 8 (w 1773 r. 9 kapłanów, 1 diakon, 4 braci); k. 10v (w 1774 r. 9 kapłanów, 3 braci); k. 13 (w 1776 r. 5 kapłanów, 2 braci); k. 26 (w 1806 r. 6 kapłanów, 2 braci).

⁴⁰ *Schem. Przem.* 1842-1939, passim. Np. w l. 1928-1931 było w klasztorze w Krośnie 3 kapłanów, a braci 4 lub 5.

nu wstąpił w 1755 r., zmarł w Krośnie 7 VI 1804⁴¹. Zapisał się jako zakonnik nadzwyczaj rozmodlony i pobożny, wiernie zachowujący śluby i wszystkie praktyki klasztorne. Trudny obowiązek kucharza (nie było wszak wówczas dzisiejszych udogodnień w gospodarstwie domowym) pełnił nadzwyczaj sumiennie, punktualnie i pracowicie, a przy tym był cichy i unikający rozgłosu⁴². Prawdopodobnie ta ostatnia jego cecha sprawiła, że tak skąpo utrwalił się w pisanych dokumentach, a szkoda. Wolno bowiem sądzić, że dzięki pobożności, sumienności i obowiązkowości byłby dziś jeśli nie kandydatem na ołtarze, to w każdym razie wzorem zakonnika, stawianym za przykład następnym pokoleniom kapucynów.

Z okolic Krosna, bo z Haczowa pochodził **br. Dominik Waydowicz**, urodzony w 1782 r., a do kapucynów przyjęty w 1805 r. Niemal całe życie zakonne spędził w Krośnie, pełniąc obowiązki ogrodnika i organisty, a w niektórych latach także – według potrzeby – furtiana i zakrystiana. Zmarł w Krośnie 23 I 1866⁴³. Nie wiadomo, gdzie uczył się ogrodnictwa i gry na organach; być może był synem organisty i wyniósł te umiejętności z domu rodzinnego. Uchodził jednak za dobrego muzyka, rzetelnie przygotowanego do dbania o piękno liturgii, cenionego przez kolejnych przełożonych. Również jego praca w ogrodzie spotykała się z uznaniem⁴⁴.

Br. Szczepan Folcik urodził się w 1828 r. w Woli Jasienickiej. Do zakonu wstąpił w 1852 r., a śluby wieczyste złożył w 1882 r. Zmarł w Olesku 9 X 1913. W różnych klasztorach pełnił obowiązki kwestarza, ogrodnika i furtiana⁴⁵. Przede wszystkim zasłynął jednak jako organmistrz. Przebywając w l. 1869-1874 w klasztorze w Krośnie, w 1871 r. całkowicie odnowił i przerobił organy w kościele klasztornym, powiększając ilość głosów, modyfikując mechanizm gry i wprowadzając szereg drobnych, ale ważnych udogodnień technicznych w instrumencie. Dzięki temu organy kościoła klasztornego stały się na długo jednym z najlepszych instrumentów kościelnych w całej okolicy⁴⁶.

---

⁴¹ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 281.

⁴² ArKapKr, sygn. AKKr 15, k. 13v, 20.

⁴³ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 400.

⁴⁴ ArKapKr, sygn. AKKr 15, k. 26, 28, 33, 52.

⁴⁵ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 1, s. 421-422.

⁴⁶ ArKapKr, sygn. AKKr 16, k. 108, 114.

Objeżdżającym okolice wioski kwestarzem i zbierającym ofiary na potrzeby klasztoru był w l. 1864-1867 i 1879-1907 **br. Albin Szulik**. Urodził się w 1844 r., a pochodził z Jabłonicy Polskiej. Do kapucynów wstąpił w 1862 r., a wieczyste śluby zakonne złożył w 1867 r. Zmarł w Krośnie 23 VIII 1907⁴⁷. W niektórych latach, zależnie od potrzeby, obowiązek kwestarza łączył z funkcją szafarza, zakrystiana lub organisty. Roli kwestarza nie ograniczał tylko do zbierania ofiar, ale wykorzystywał wędrówki po okolicy do nauczania katechizmu, propagowania książki religijnej, a także do wspomagania ubogich, a spełniając obowiązek kwestarza przez wiele lat w tej samej okolicy, stał się powszechnie znanym i lubianym zakonnikiem⁴⁸.

W l. 1921-1959 zakrystianem kościoła klasztornego i ogrodnikiem, a pod koniec życia furtianem był **br. Rajmund Pólchlopek**. Urodzony w 1880 r. w Turbi k. Stalowej Woli, wstąpił do zakonu w 1906 r., a w 1921 r. złożył wieczyste śluby zakonne. Zmarł w Krośnie 20 I 1959⁴⁹. Utalentowany ogrodnik, osobiście ozdabiał ołtarze kwiatami i do perfekcji posiadał sztukę artystycznego przybierania ołtarzy kwiatami, umiejąc dobrać je w zależności od pory roku i uroczystości⁵⁰. Na prośbę władz miejskich udekorował kwiatami 23 X 1932 trybunę delegacji rządowej w czasie odsłonięcia pomnika Ignacego Łukasiewicza w Krośnie⁵¹. Dekoratorskie umiejętności br. Rajmunda uwiecznił Jan Pietrzycki w wierszu *Kwiaty Brata Rajmunda*⁵². W 1932 r. br. Rajmund przeprowadził odnowę drzewostanu owocowego w ogrodzie klasztornym, sprowadzając szlachetne odmiany jabłoni, gruszy i orzechów i ze znanstwem się nimi opiekując⁵³.

---

⁴⁷ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 336.

⁴⁸ ArKapKr, sygn. AKKr 16, k. 80-85, 92, 123, 126, 145.

⁴⁹ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 192-193.

⁵⁰ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 143, 282-283. J. M a r e c k i, *Dzieje Zakonu Kapucynów...*, s. 208.

⁵¹ Tamże, k. 34. J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 192-193 pisze, że br. Rajmund udekorował trybunę Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej podczas jego wizyty w Krośnie, ale kronika klasztorna nic o tym nie wspomina, stwierdzając jedynie, że prezydent miał przybyć na odsłonięcie pomnika I. Łukasiewicza, ale nie przybył z powodu choroby. O innych wizytach Prezydenta Rzeczypospolitej w Krośnie nie wiadomo.

⁵² J. P i e t r z y c k i, *Włoskie Madonny*, Kraków 1928, s. 11.

⁵³ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 35.

Popularną postacią w Krośnie był **br. Kryspin Totoń**, furtian w l. 1930-1950. Urodzony w 1860 r., wstąpił do zakonu w 1898 r., a śluby wieczyste złożył w 1903 r. Zmarł w Krośnie 16 XI 1950⁵⁴. Interessantom przychodzącym do klasztoru dał się poznać jako zakonnik i [skreślić] obsługujący wszystkich cierpliwie i z oddaniem, a przy tym unikający jakiegokolwiek rozgłosu wokół swej osoby. Kronika klasztorna prawie o nim milczy, jeśli zaś wspomina, to głównie przy okazji dorocznej wizytacji prowincjała, kiedy to niemal zawsze spotykały br. Kryspina pochwały za wierność i gorliwość w wypełnianiu powierzonego obowiązku⁵⁵.

* * *

Z ogromnym uproszczeniem można stwierdzić, że w klasztorze kapucynów w Krośnie przełożeni zapisali się głównie jako dbający o stronę materialną wspólnoty zakonnej, kapłani dali się poznać jako duszpasterze, zwłaszcza kaznodzieje i spowiednicy, bracia zakonni natomiast zasłużyli się spełniając obowiązki domowe na rzecz wspólnoty zakonnej. Od tej też strony zakonnicy dawali się poznać mieszkańcom miasta.

Biegły znawca dziejów Krosna, czy też długoletni mieszkaniec, przechowujący w pamięci wiele obrazów i wspomnień z przeszłości miasta, mogliby z pewnością zaprezentowaną listę zakonników wydłużyć o wiele innych nazwisk. Trudno byłoby oczywiście wyliczać, czyj wkład w życie klasztoru był większy, kto bardziej zasłużył się dla wrośnięcia kapucynów w życie społeczeństwa krośnieńskiego, kto wreszcie zasługuje na szczególne utrwalenie w historii miasta. Są to dokonania niewymierne. Wszystkie one jednak składają się na obecność kapucynów w Krośnie w ciągu dziejów. Prezentowane wyżej wybrane sylwetki zakonników są jakąś (choć skromną) ilustracją tego, jak dokonywał się proces wrastania zakonników w organizm miasta, jego życie religijne, społeczne i kulturalne. Temat ten wart jest pogłębionego wieloaspektowego studium, które pełniej ukazałoby związki pomiędzy Krosnem a kapucynami.

---

⁵⁴ J. L. G a d a c z, *Słownik...*, t. 2, s. 373.

⁵⁵ ArKapKr, sygn. AKKr 18, k. 134-135, 160, 167, 187, 205.

Bibliografia

- Archiwum Krakowskiej Prowincji Kapucynów w Krakowie, sygn. AKKr 15-18, Kronika klasztoru kapucynów w Krośnie, t. 1-4.
- Czuba M., *Kościół i klasztor OO. Kapucynów w Krośnie*, Krosno 1996.
- Duchniewski J., *Doliński Leon*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 4, Lublin 1983, kol. 622.
- Duchniewski J., *Janocha Florian*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 978.
- Duchniewski J., *Jaroń Konstanty*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 1042.
- Duchniewski J., *Jedliński Honorat*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 1137-1138.
- [Fischer K.], *Wspomnienie pośmiertne. (Diecezja przemyska). Mowa na pogrzebie śp. p. o. J. Krzysikiewicza, kapucyna, miana w Krośnie 26 maja 1882*, „Wiadomości Kościelne”, 10:1882, nr 13 s. 97-100.
- Gadacz J. L., *Słownik polskich kapucynów*, t. 1-2, Wrocław 1985-1986.
- Gadacz K., *Inwentarz Archiwum Prowincji Krakowskiej Zakonu OO. Kapucynów*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2:1961, s. 53-165.
- Gadacz K., *Katalog rękopisów bibliotecznych Prowincji Krakowskiej Zakonu OO. Kapucynów 1600-1900*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 7:1963, s. 95-272.
- Komosiński Z., *Działalność oświatowa Honorata Jedlińskiego OFM Cap wśród Polonii brazylijskiej (1901-1906)*, „Studia Polonijne”, 49:1981, s. 229-246.
- Marecki J., *Dzieje Zakonu Kapucynów w okresie II Rzeczypospolitej*, Kraków 2000.
- Pietrzycki J., *Włoskie Madonny*, Kraków 1928.
- Prejs R., Kapucyni, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 732-740.
- Sarna W., *Kościół i klasztor OO. Kapucynów w Krośnie*, „Dzwonek Trzeciego Zakonu”, 6:1890, s. 333-342.
- Schematismus ecclesiarum et universi cleri Dioecesis Premislensis 1842-1939.
-

ROLAND PREJS OFMCap

WYBITNE POSTACIE KROŚNIEŃSKICH KAPUCYNÓW

Streszczenie: Artykuł przedstawia sylwetki kapucynów klasztoru w Krośnie, uznanych umownie za wybitniejszych. Zostali pokrótce scharakteryzowani przełożeni: Innocenty Barth, Kryspin Wróblewski, Leopold Szczepanowski, Józef Krzysik, Alfons Ziębowicz, Abel Mordziński, Augustyn Watras, Kazimierz Niczyński i Ambroży Mayer, kapłani: Firminian Kuzel, Feliks Mayerhofen, Leon Doliński, Benedykt Krawczyk, Florian Janocha, Konstanty Jaroń, Honorat Jedliński, Marcelli Surman, Felicjan Piskor i Władysław Zajac, oraz bracia: Klaudiusz Sikorski, Dominik Waydowicz, Szczepan Folcik, Albin Szulik, Rajmund Póchlópek i Kryspin Totoń. Można stwierdzić, że w klasztorze kapucynów w Krośnie przełożeni zapisali się głównie jako dbający o stronę materialną wspólnoty zakonnej, kapłani dali się poznać jako duszpasterze, zwłaszcza kaznodzieje i spowiednicy, bracia zakonnicy natomiast zasłużyli się spełniając obowiązki domowe na rzecz wspólnoty zakonnej. Od tej też strony zakonnicy dawali się poznać mieszkańcom miasta.

Słowa kluczowe: kapucyni, Krosno.

OUTSTANDING PERSONALITIES OF THE CAPUCHIN ORDER IN KROSNO

Abstract: The article introduces personalities of the order in Krosno by consensus considered to be outstanding. The author presents an outline of the character of superiors: Innocenty Barth, Kryspin Wróblewski, Leopold Szczepanowski, Józef Krzysik, Alfons Ziębowicz, Abel Mordziński, Augustyn Watras, Kazimierz Niczyński and Ambroży Mayer, priests: Firminian Kuzel, Feliks Mayerhofen, Leon Doliński, Benedykt Krawczyk, Florian Janocha, Konstanty Jaroń, Honorat Jedliński, Marcelli Surman, Felicjan Piskor and Władysław Zajac, as well as friars: Klaudiusz Sikorski, Dominik Waydowicz, Szczepan Folcik, Albin Szulik, Rajmund Póchlópek and Kryspin Totoń. It can be said that superiors of the order in Krosno took care of the material well-being of the community, priests took care of ministerial work and served as confessors, while friars served the community by performing house duties. The citizens of Krosno knew the monks in all the above mentioned capacities.

Key words: Capuchin Order, Crosno city.

Translated by Hanna Rybkowska